

Yrittäjäominaisuuksia tarvitaan arjen tehtävien tekemisessä

1.2.2024

Kesällä 2023 Portossa järjestetyssä European Innovation Academyn -yrittäjyysseminaarissa oli keskiviikkona 26. heinäkuuta paneelikeskustelu (Paneelikeskustelu, 2023, i.a.), jossa oli osallistujia maailman huippuyliopistoista. Keskustelijoiden yksimielinen viesti oli, että yrittäjyysominaisuuksia tarvitaan ihan tavallisten tehtävien tekemiseen. Akateemiset tutkimukset tukevat tätä näkökulmaa. Esimerkiksi Baum & Locke (2004) toivat esiin tutkimuksessaan yrittäjyysominaisuuksia ja taitoja, kuten intohimoa, uusia taitoja ja sitkeyden ja tilannesidonnaisen motivaation, johon liittyvät itseohjautuvuus, tavoitteellisuus sekä visio. Myös Hytönen & Ilonen (2023, s. 8) raportoivat saman suuntaisista ajatuksista ja Thai & Mai (2023, i.a.) huomauttavat, että yrittäjäominaisuudet ovat yhä tutkimuksellisesti kiinnostava näkökulma. Lisäksi Pekkala Kerr, ym. (2018, s. 280) vahvistavat, että monissa tutkimuksissa tarkastellaan yhä yrittäjäominaisuuksia tai sitä, mitkä piirteet tekevät yrittäjästä menestyvän. Tämän näkökulman parissa on työskennelty pitkään ja näyttää siltä, että sen parissa jatketaan vielä pitkään.

Yrittäjämäisyys polttoaineena

Daniel (2016, s. 215) kirjoittaa Euroopan komission näkemyksestä, joka korostaa, että kun yrittäjyyden koulutukseen sijoitetaan, siitä saadaan hyötynä runsaasti perustettavia yrityksiä ja kehitystä yhteiskuntaan. Toisin sanoen tämä näkemys alleviivaa yrittäjyyden koulutusta ja sen merkitystä tulevaisuuden taloudellisen kasvun ja kilpailukyvyn näkökulmasta. Toisaalta Hytönen & Ilonen (2023, s. 8) muistuttavat, että yliopistojen yrittäjyysopetuksen tarkoituksena ei ole lähtökohtaisesti pelkästään lisätä opiskelijoiden motivaatiota ryhtyä yrittäjiksi, vaan tukea laajemmin yrittäjämäistä ajattelua ja siinä samalla tukea opiskelijoiden yrittäjämäisen ajattelun ja yrittäjäosaamisen kehittymistä. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on tukea korkeakoulutettujen

työllistymistä sisäisen yrittäjyyden kautta. Heidän tutkimustulostensa (emt. 2023, s. 10) mukaan yliopisto-opiskelijat kokevat, että sisäinen yrittäjyys vaikuttaa pääasiassa myönteisesti niin omiin uramahdollisuuksiin kuin ammatilliseen kehittymiseen.

Kun tulevaisuuden työelämä muuttuu nopeasti, kirjoittavat Hytönen & Ilonen (2023, s. 8), niin työn sisällön kuin toimintaympäristön näkökulmasta tarkasteltuna, vaaditaan siihen monipuolista osaamista ja työelämätaitoja, joiden avulla menestytään työelämässä. Yrittäjämäisen toiminnan taitoja pidetään juuri tällaisena osaamisena. Heidän mukaansa keskeiset tekijät, jotka siihen liitetään, ovat aloitteellisuus, itseohjautuvuus, luovuus ja innovatiivisuus. Myös mahdollisuuksien luominen ja edistäminen lasketaan tällaiseksi taidoksi. Yrittäjäominaisuuksia siis kaivataan, mutta ne ovat kuitenkin jokseenkin harvinainen ominaisuus. Karabulut (2016, s. 12) huomauttaa, että sisäinen kontrolli, halu saavuttaa asioita, riskinsietokyky ja yrittäjyysvalmiudet, ovat niitä persoonallisuuden piirteitä, jotka saavat ihmiset ryhtymään yrittäjiksi.

Vaikka yrittäjäominaisuudet ja yrittäjämäisesti toimiva työntekijä nähdään hyvänä ja myönteisenä asiana, on ilmassa aina myös päinvastaisia näkökulmia. Esimerkiksi kun yrittäjämäisestä työntekijästä tulee uhka organisaatiolleen, niin silloin on tarkasteltava sitä, millaisia johtajia organisaatiossa on ja millaisia he ovat ihmisinä. Hytönen & Ilonen (2023, s. 9) kirjoittavat, että sisäinen yrittäjyys, johon paljon viitataan, tarkoittaa käytännössä sitä, että palkansaaja toimii innovatiivisesti ja uudistavasti työelämässä. Kriittinen kysymys on, kykenevätkö organisaatiossa työskentelevät antamaan tilaa tällaiselle toiminnalle? Lipman-Blumen & Leavitt (2000, s. 107–108) kirjoittavat samansuuntaisesti, että sisäiset yrittäjät ovat niitä, jotka kehittävät yritystä, jossa he työskentelevät. Vaikka sisäisen yrittäjän ja yrittämäisen ajattelun merkitys tiedostetaan Lipman-Blumen & Leavitt (2000, s. 107–108), niin käytännössä näyttää siltä, että byrokraattisissa organisaatioissa heitä ei juurikaan näy johtotehtävissä. Voidaanko tästä tehdä sellainen johtopäätös, että yrittäjämäisestä asenteesta ja yrittäjyysvalmiuksista puhutaan, mutta kaikissa organisaatioissa niiden keskeistä roolia ei tunnusteta ja tunnisteta käytännössä.

Toisaalta, kuten Hytönen & Ilonen (2023, s. 10) huomauttavat, sisäisestä yrittäjyydestä puhutaan usein työantajan näkökulmasta ja hyödyt ovat yleensä vahvasti esillä. Tämä saattaa olla syy, miksi opiskelijat kokevat yrittäjämäisen toiminnan yhdistämisen osaksi omaa toimintansa haastavaksi ja yrittäjyystaidot eivät siirry opinnoista käytännön (työ)elämään. Ehkä nuorena ei tule ajatelleeksi sitä, että kun yritys menestyy hyvin, sillä on mahdollisuus tarjota työtä ja maksaa palkat säännöllisesti. Siksi yrityksen etu on myös työntekijän henkilökohtainen etu. Vastaavasti, jos työntekijä vaatii aina kaikelle toiminnalle ensisijaisesti vain omaa etuaan, se ei ole pitkällä tähtäimellä hänen oma etunsa. Ei ainakaan niissä tapauksissa, jolloin oman edun tavoittelu vahingoittaa lähtökohtaisesti yritystä ja kaventaa sen elinmahdollisuuksia.

Luovuus, luovu, luo uus

Kuten esimerkiksi Schosser & Todorovic 2(012, i.a) tiivistävät, on tärkeää ymmärtää yksilöitä ja heidän rooliaan sekä niitä sisäisiä prosesseja, jotka muokkaavat heidän arvojaan sekä normeja ja käytöstä. Käytännössä lienee haastava saada selkoa esimerkiksi siitä, kuinka suunnitelmallista yrittäjäksi ryhtyminen sitten lopultakin on.

Edellä mainitussa Portossa käydyssä Paneelikeskustelussa (2023, i.a.) yksi keskustelija huomautti, että

taideopiskelijat ovat usein alkuvaiheessa aika pessimistisiä vai pitäisikö sanoa, ennakkoluuloisia ja jopa kielteisiä, suhteessaan yrittäjyyteen. Heille käy kuitenkin aika nopeasti selväksi, että he tulevat pääosin elättämään itsensä yrittäjinä elleivät onnistu saamaan opetustehtäviä jostakin taidekoulusta tai yliopistosta. Monikaan ei luultavasti sitä ajattele siinä vaiheessa, kun haaveilee jostakin vähän luovemmasta tehtävästä.

Luovuus- ongelmanratkaisu ja yrittäjämäisyys kulkevat aina käsikkäin. Jotta voi luoda jotakin uutta, täytyy luopua vanhasta. Suomen kielen sana luovuus on siinä mielessä hieno sana, että se pitää sisällään tämän kaiken.

Siinä on sana luo, luovu ja uus. Jotta voi luoda jotakin uutta täytyy luopua vanhasta. Toki on asioita, joita täytyy ensiksi hallita, jotta voi oppia uutta. Jos ajatellaan vaikkapa laskutaitoa, niin sen perustana on se, että hallitsee peruslaskutaidot ja sitten kykenee paremmin opettelemaan uusia ja monimutkaisempia laskutoimituksia. Oppiminen ei ole aina pelkkää auvoa. Lähtökohtaisesti uuden oppiminen vaatii ponnisteluja, eikä siksi pidä luovuttaa, jos uutta asiaa ei heti opi.

Margit Mannila
lehtori, KTT
SeAMK

Margit Mannila on lehtori, KTT SeAMKissa, joka innostuu erityisesti yrittäjyydestä ja ympäristöoikeudesta. Mannilan intohimona on uusien asioiden oppiminen ja hän jäsentää asioita mielellään kirjoittamalla

Lähteet

Baum, J. R., & Locke, E. A. (2004). The Relationship of Entrepreneurial Traits, Skill, and Motivation to Subsequent Venture Growth. *Journal of Applied Psychology, 89*(4), 587–598. DOI https://doi.org/10.1037/0021-9010.89.4.587

Daniel, A. D. (2016). Fostering an entrepreneurial mindset by using a design thinking approach in entrepreneurship education. Industry and Higher Education, 30(3), 215–223. DOI https://doi.org/10.1177/0950422216653195

Hytönen, K., & Ilonen, S. (2023). Sisäisen yrittäjyyden työelämämerkitys ja reflektiopinnat: opiskelijoiden näkökulma. *Aikuiskasvatus*, *43*(1–2), 8–25. DOI https://doi.org/10.33336/aik.125065

Karabulut, A. T. (2016). Personality Traits on Entrepreneurial Intention. Procedia – Social and Behavioral Sciences. 229(19), 12–21. DOI https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.07.109

Lipman-Blumen, J. & Leavitt, H. J. (2000). Kuumat ryhmät tuloksen tekijänä. Ekonomia-sarja. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo.

Paneelikeskustelu. European Innovation Academy. Porto 26.7.2023. Luentomuistiinpanot.

Pekkala Kerr, S, Kerr, W.R. & Xu, T. (2018), Personality Traits of Entrepreneurs: A Review of Recent Literature. , Foundations and Trends® in Entrepreneurship: 14(3), 279-356. DOI http://dx.doi.org/10.1561/0300000080

Schlosser, F. K. & Todorovic, Z. W. (2006) Entrepreneurial Charisma: A Key to Employee Identification?, Journal of Small Business & Entrepreneurship, 19(1), 49-62, DOI: 10.1080/08276331.2006.10593358

Thai, Q.H. & Mai, K.N. (2023). Entrepreneurial traits: a systematic literature review. Manag Rev Q (2023). DOI https://doi.org/10.1007/s11301-023-00370-4